Образ Т. Г. Шевченка в дискурсі Революції гідності: антиколоніальний та постколоніальний аспекти

Н. П. Ковтонюк

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Corresponding author. E-mail: nataliya.kovtonyuk@gmail.com

Paper received 04.04.20; Accepted for publication 23.04.20.

https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-226VIII68-04

Анотація. У статті проаналізовано антиколоніальний та постколоніальний аспекти образу Т. Шевченка в дискурсі Революції гідності. Перший із них представлений культом пророка, революціонера й пов'язаний із формуванням національної ідентичності українців у межах опору імперії. Другий – з численними експериментами з візуальними образами митця та його творчістю. Обидва аспекти ілюструють гібридний характер Революції гідності, в якій поєдналися постколоніальна революція та антиколоніальна боротьба.

Ключові слова: *Т. Шевченко, Революція гідності, колоніальне, антиколоніальне, постколоніальне.*

Вступ. Революція гідності збіглася в часі з іншою важливою для націєтворення подією – 200-річчям з дня народження Т. Шевченка. Образ цього митця в її дискурсі неоднозначний, містить багато традиційних та індивідуально-авторських інтерпретацій. Така багатовимірність детермінована неоднорідністю суспільства й гібридним характером Революції гідності, що тісно пов'язана з колоніальним минулим України.

Короткий огляд публікацій за темою. Постколоніалізм як міждисциплінаний метод та ідеологічний дискурс виник у західноєвропейській науці для переосмислення й пояснення культури, зокрема літератури, політичних та світоглядних конфігурацій колишніх імперій і колоній. Постколоніальну теорію започаткували Ф. Фанон та Е. Саїд. Їхню справу продовжили Ґаятрі Чакраворті Співак, Аня Лумба, Арун П. Мукгерджі, Г. Бгабга. Науковці М. Павлишин, М. Рябчук, О. Юрчук, М. Шкандрій, О. Гнатюк, Е. Томпсон, П. Іванишин, Т. Гундарова, С. Єкельчик, О. Еткінд, В. Чернецький застосували здобутки постколоніальних студій для дослідження культурно-політичної ситуації у Східній Європі, акцентуючи увагу на російсько-українських відносинах.

Революція гідності – неодновимірне явище, що зумовило появу його досліджень у різних ракурсах. Серед них є й постколоніальний. Він представлений окремими статтями Т. Гундарової [4] та І. Герасимова [19], що одним із перших розглянув Революцію гідності як складний симбіоз постколоніальної та національної революції [19].

Метою дослідження є аналіз антиколоніального й постколоніального аспектів образу Т. Шевченка в дискурсі Революції гідності та визначення їхньої ролі в розвитку українського суспільства й формуванні національної ідентичності.

Матеріали та методи. Дослідження проводилося на основі художньої літератури, картин українських живописців, написаних під час Революції гідності, публіцистики, листівок, стрит-арту та інших об'єктів урбаністичного ландшафту, створених чи трансформованих в аналізованих часових рамках.

Методологічною стратегією дослідження став міждисциплінарний підхід, який дав змогу систематизувати та проаналізувати ідеї, прийоми, що виявилися в інтерпретації образу Т. Шевченка під час Революції гідності в художніх практиках різного виду. Саме він дозволив поєднати декілька методів. Серед них – постколоніалізм як інтерпретаційна парадигма, що шукає у творах мистецтва сліди імперського домінування чи боротьби з колоніальними структурами, їхнього демонтажу чи деконструкції; інтермедіальний підхід, застосований для аналізу живопису, стрит-арту, об'єктів урбаністичного ландшафту та ін.; семіотика, використана для того, щоб виявити специфіку поєднання різних аспектів у художніх практиках, які сформувалися в час Революції гідності для переосмислення образу Т. Шевченка.

Результати і їхнє обговорення. Революція гідності є амбівалентним явищем, що поєднує в собі постколоніальну революцію з антиколоніальним опором. Інтерпретація українського «місця пам'яті», знакової постаті для формування національної ідентичності Т. Шевченка тільки засвідчує це.

Засадничими термінами постколоніальних студій, що допоможуть краще проаналізувати образ Т. Шевченка в дискурсі Революції гідності, є «колоніальне», «антиколоніальне» та «постколоніальне». Першим в українському літературознавстві пояснив ці поняття М. Павлишин. «Колоніальними» він «називає ті мистецькі явища й засоби, котрі витворюють і підтримують структури й міфи колоніального домінування» [13, с. 35]. Ідеться про «три братні народи», розуміння українського суспільства як народної фольклорної культури, а самої України як пасторальної ідилії, екзотичної південно-західної околиці Росії, її мови та культури як непрестижних та второсортних. «Антиколоніальними» М. Павлишин називає явища, «які протистоять колоніальним структурам, заперечують імперські міфи, витворюючи свої власні, національно-визвольні» [13, с. 35], але при тому повторюють «з протилежним знаком структури колоніального» і таким чином зберігають їх [8, с. 227]. За О. Юрчук, ними є «ідея міфологізації нації, яка відбувається через міфологізацію часу (залюблення в минуле й віру в краще майбутнє) та призначення (ідею месіанства)» [18, с. 40], «романтична концепція національного» [19, с. 40] («зацикленість на українському месіанстві, майбутній українській свободі, шлях до якої полягає через страждання» [18, с. 41]), індивідуальна модель боротьби, де лідери стають месіями або жертвами [18, с. 41]. Для колоніального та антиколоніального властива монологічність та організація світогляду на основі опозицій, базові серед яких – «метрополія/колонія», «добро/зло», тоді як постколоніальне характеризується діалогічністю поглядів. Такий підхід витворює власний дискурс за допомогою гри старими культурними міфами [8, с. 227], «розмаскування й розмонтування структур культурного колоніялізму і, рівночасно, їхнього продуктивного перевикористання» [8, с. 223]. Він «налаштований на вироблення стратегії розвитку нації, що звільнилася від колоніального гніту, шляхом аналізу та

 ©N. P. Kovtoniuk 2020

застосування різних видів досвіду: колоніального, антиколоніального, постколоніального» [18, с. 43-44]. Центром цієї світоглядної парадигми, замість минулого та майбутнього, стає сучасне, а відносини між колонією та метрополією розглядаються як «шлях втрат, взаємовпливів і здобутків» [18, с. 44].

Колоніальний дискурс породив в українців комплекс меншовартості, що, у свою чергу, на думку М. Рябчука, зумовив негативний self-image (автостереотип), пов'язаний із провінційністю, штампами «хохли», «малороси», несприйняттям тієї частини, яка не піддається колонізації («бандерівці», «западенці») [12, с. 205]. Він є наслідком інтеріоризації «колективної тіні», думки імперії про себе [13]. Проте в результаті екстеріоризації комплексу неповноцінності з'явився й гіперпозитивний self-image (автостереотип), що «проголошує росіян «зіпсутим», «татаризованим» різновидом русичів-українців, натомість самих українців робить нащадками архидревніх скіфів, що жили на теперішніх українських землях задовго до появи слов'ян» [13, с. 13-14], має справу з месанізмом, ідилізацією українського народу та його історії, демонізацією ворога, обсесією «щодо своєї тотожності, мови, культури, самого свого національного існування» [13, с. 15]. Він виразно проявився в час національно-визвольних змагань, тобто антиколоніального опору. Його присутність у дискурсі Революції гідності відслідковується в демонізації Росії, учасників Антимайдану, бійців спецпідрозділу «Беркут» тощо, народницькій риториці та тропах. Це засвідчує те, що не йдеться виключно про постколоніальну революцію в чистому вигляді.

Смисли, що циркулюють в українській культурі, часто необ'єктивні, викривлені колоніальними впливами та антиколоніальною ідеологією. Саме тому, аналізуючи образ Т. Шевченка в дискурсі Революції гідності, неможливо визначити «істинного» Т. Шевченка, адже йдеться передусім про інтерпретацію тих українців, що стали учасниками протесту. Їхнє бачення цієї постаті має як антиколоніальний, так і постколоніальний аспекти.

Антиколоніальний аспект пов'язаний із культами пророка (месії) та революціонера. Перший сформувався ще в XIX столітті в народницькому письмі. Він був пов'язаний із національним резистансом, що схильний до сакралізації та оточення ореолом недоторканності знакових фігур і символів. На початку XIX століття російські письменники створили імперський дискурс. Проте в тогочасній Малоросії після стадії колабораціонізму еліти сформували контрадискурс. Його утверджував автор першого антиколоніального твору – поеми «Кавказ». Із політичної сатири та інвектив Т. Шевченка виріс культ революціонера вже в XX столітті в СРСР, адже соцреалізм часто використовував і перекручував готові народницькі структури.

Традиційні візуальні образи Т. Шевченка (у кожусі, шапці, з вусами) можна було побачити скрізь: на щитах самооборони, на палатках учасників протесту. Вони також змінили урбаністичний ландшафт окремих міст у стрит-арті. Наприклад, харківська арт-група «Kailas-V» створила на одному з будинків мурал близько 500 кв. м. із зображенням Т. Шевченка, а В. Стецькович запропонував намалювати традиційний портрет митця на стіні львівської п'ятиповерхівки на вул. Миколайчука.

Девізом Революції гідності став крилатий вислів з антиколоніальної поеми «Кавказ». Ним починається назва національного радіомарафону «Борітеся – поборете! Шевченко мобілізує». Його можна побачити на графіті Сергія Брильова в Кременчуці. А збірка поезій «Борітеся – поборете!» є складною єдністю візуального та вербального рядів, у якій перший історично конкретизує другий. Упорядники вищезгаданої книги намагалися віднайти в текстах Т. Шевченка, О. Теліги, О. Ольжича, П. Тичини, В. Стуса, І. Франка, Є. Плужника, В. Симоненка, Лесі Українки та інших митців ключові образи й концепти, що були представлені на майданах різних міст, тому ці твори проілюстровані фотографіями подій Революції гідності [3].

Слова Т. Шевченка як пророка вкотре набували провіденційного змісту, адже на створених під час Революції гідності графіті можна було прочитати: «Не вмирає душа наша. / Не вмирає воля…», «І вражою злою кров'ю волю окропіте». Один із опозиційних лідерів Олег Тягнибок на запитання мітингувальників, який план дій Євромайдану, відповів: «Коли хтось запитує про план – кАжу: відкрий «Кобзар», там план» [15]. І. Андрусяк писав: «Дух Шевченка просвічував і супроводжав всіх учасників наших визвольних змагань у їх боротьбі. Кожний революційний рух в Україні носив знамена Шевченкового післанництва, списаного в «Кобзарі» [2].

Подекуди цей культ реалізовувався в більш модерних формах, але без зміни антиколоніальної суті. Ідеться про перформенс на майдані Незалежності в Києві, де, за ініціативою В. Зайця, з'явилася дерев'яна скульптура Т. Шевченка з осики, яку міг завершити кожен охочий [20, с. 342]. Прикметно, що ця акція не передбачала переодягання в сучасний одяг чи інших постмодерних ігор з каноном.

Обличчя Т. Шевченка постає як метафора колективної національної ідентичності в мозаїках з фотографій жителів м. Рівного (Майдан м. Рівного) чи учасників протесту (Майдан м. Києва) [20, с. 344].

Антиколоніальному резистансу, схильному до творення національно зорієнтованих міфів, властива містичність нарації, але після здобуття незалежності його сліди шкодять культурі так само, як і недемонтовані імперські структури. Чи настільки погано для українців апелювати до них тепер? Якщо ми говоримо саме про Т. Шевченка, то ні. Адже формування національної ідентичності українців відбувалося в межах антиколоніального опору та завдяки йому.

Доба націоналізму, тобто модерної національної ідентичності, приходить у Європу з епохою романтизму. А в XVII – XVIII століттях люди на території України ідентифікували себе з релігійними спільнотами, були «перш за все …православними, по-друге – царевими підданими й членами певного стану, і лише по-третє – «тутешніми», тобто специфічним регіональним видом «русько-православної» чи «православно-слов'янської» людності» [13, с. 73]. В унісон із німецьким романтизмом українська еліта починає цікавитися історією та фольклором, але, як доводить С. Плохій, для того, щоб зрівнятися в правах з російським дворянством [9, с. 190]. Проте зібраний емпіричний матеріал сприяє розумінню окремішності народу, його відмінності від російського, що зумовлює появу регіонального патріотизму з подальшим переростанням в антиімперську боротьбу. До цього періоду немає підстав говорити про національну свідомість українців. Т. Шевченкові «поталанило» народитися в епоху модерної ідентичності, коли європейці почали ідентифікувати себе з нацією, а перед малоросами відкрилася альтернатива

імперській асиміляції. Такі історичні передумови сприяли тому, що Кобзар започаткував контрадискурс імперії. Саме тоді «тутешня» ідентичність українців через антиколоніальний опір, тобто усвідомлення своєї окремішності, почала переростати в українську, національну.

Хоча культ пророка та революціонера є частиною національно-визвольних міфів українського народу та невід'ємною складовою ідентичності, варто пам'ятати, що він також антиколоніальний, а «антиколоніалізм видається дієвим за перебування нації у колоніальних умовах, а не після проголошення її незалежності» [18, с. 40]. Саме тому більш значущим для сучасних українців є експерименти з образом Т. Шевченка. Цей процес почався ще в добу авангарду, проте постколоніальних акцентів набув у 80-і роки XIX століття. На думку Енні Альварт, «саме завдяки такому новому підходу неперервно плюралізується раніше монолітний образ Шевченка, а також вирішується проблема культурного нормування, яке толерує лише єдину інтерпретацію поета» [1, с. 228]. Дослідниця також твердить, що наявність двох парадигм інтерпретації – народницької, радянської та постмодерної – є ознакою постколоніального синдрому, роздвоєння нації.

Постколоніальний етап передбачає викриття обмеженості колоніальних та антиколоніальних поглядів, визнання себе спадкоємцем колоніальної та антиколоніальної практик і вироблення на базі критичного переосмислення нової ідентичності. У такому випадку деконструкція культу Т. Шевченка як пророка та революціонера є необхідним процесом. Це зумовлено тим, що постколоніальній мистецькій практиці «властиві політизованість, децентрація, плюралізм» [18, с. 15].

У дусі постколоніальної актуалізації та експериментаторства в дискурсі Революції гідності модифікується культ Т. Шевченка-революціонера. Після прийняття диктаторських законів 16 січня 2014 року в його творчості почали шукати «екстремізм», тому на одному з плакатів заклик «Кайдани порвіте!» кваліфікується як заклик до хуліганських дій [5]. Такої інтерпретації набувають не тільки слова Т. Шевченка, а і його зовнішність, яка піддається травестії. На зображеннях часів Революції гідності він носить бандану, каску, має биту, готовий узяти зброю або шину, тобто асимілюється з типовими учасниками протесту [5]. У новому амплуа екстреміста Т. Шевченко з'являється поруч з іншими представниками канону української літератури – Лесею Українкою та І. Франком – на графіті «Ікони революції» автора, відомого під псевдонімом #Sociopath [6].

Шевченко-екстреміст як реінкарнований культ революціонера в постмодерній обробці бере участь і в декомунізації. На місці зруйнованих пам'ятників В. Леніну в багатьох містах планується встановити постаменти саме Кобзареві в його традиційній іпостасі. Іноді такі проекти реалізовуються дивним чином (наприклад, бійці АТО на Луганщині перефарбували пам'ятник В. Леніну і зробили його впізнаваним за допомогою традиційних атрибутів Т. Шевченка, домалювавши вуса та одягнувши смушеву шапку). На одному з плакатів часів Революції гідності переодягнений у звичайний для учасника протесту одяг Т. Шевченко бере участь у декомунізації: валить пам'ятник В. Леніну [5].

Зразком власне постколоніального осмислення Т. Шевченка є серія картин «Шевченкініада» А. Єрмоленка, що стала частиною проекту «Мистецький Барбакан». Його учасники, представники різних видів мистецтва, у своїй творчості мають на меті реабілітувати мілітарний код нації, заглушений ідеологічними маніпуляціями та репресіями в радянський час, і подолати ідилічно-ліричне колоніальне осмилення народу, створюючи власний напрям – «люта справа». В А. Єрмоленка Т. Шевченко набуває нових ролей: стає музикантом рок-напряму шляхом семантизації частинки «рок» у лексемі «пророк», тобто постмодерної гри зі словом, уписується в семіосферу масової кіноіндустрії у вигляді Супермена або в східні релігійні практики як Будда, вирушає в АТО [16]. Проте нових відтінків набуває ця постать і через актуальне перепрочитання окремих цитат, що контекстуалізуються за допомогою малюнка. Наприклад, слова з послання «І мертвим, і живим…»: «У нас навчіться!... В нас дери, / Дери та дай, / І просто в рай» – знову стають актуальними через зображення Т. Шевченка в образі представника служби ДАІ, що в дискурсі масової культури незалежної України асоціюється з хабарництвом [16].

Як би не змінювався імідж Т. Шевченка, у всіх візуальних репрезентаціях він є впізнаваним, бо часто не знімає смушевої шапки та не голить вуса, а отже, для нації залишається важливою постаттю, яка деконструюється.

Ще один учасник «Мистецького Барбакану» А. Полежака створює пастиш на вірш «Садок вишневий коло хати» з метою руйнування сентиментального колоніального іміджу села. У його версії в гумористичній формі показано віртуальний образ неідилічної України, створений російськими ЗМІ, адже тут «Раби сапають буряки», «Висить дитинка розіп'ята», «Сім'я вечеря на підлозі – / Парує смажений кацап» [0, с. 8]. У вірші «Заповіт», уміщеному в антології «Мистецький Барбакан. Трикутник дев'яносто два», А. Полежака, удаючись до ремінісценції на послання «І мертвим, і живим…», висловлює декілька актуальних для Революції гідності порад, серед яких «Кладіть бруківку в декілька шарів», «Скляні пляшки не кидайте в смітник», «Закинь старі покришки у куток» [7, с. 232]. Тут, як і в попередній поезії, є натяки на боротьбу з імперськими структурами: «І поки півник ще не здох двоглавий, / Допоки друзі і часи мінливі, / Тримайте в гардеробі балаклаву, / Бо на віку, бач, як на довгій ниві…» [7, с. 232].

У книзі іншого учасника «Мистецького Барбакану» І. Семесюка «Щоденник україножера» провокативне осмислення постаті Т. Шевченка стає ознакою сучасних патріотів («україножерів»), що обирають любов до реальної України з її недоліками, а не до віртуальної народницької моделі. Тому Т. Шевченко в них не «Святий Пророк і Духівник» [14, с. 155], а «прикольний поет» [14, с. 155].

Візуальна деконструкція антиколоніальних культів Т. Шевченка представлена й у серії «Григорович» Юрія Шаповала [11]. Художник зобразив його з шиною (картина «Григорович проти»), уписавши в ситуацію Революції гідності, а потім ще й «відправив» в АТО (картина «Григоровича мобілізували»). Містичний образ Шевченка-пророка набуває нових вимірів та передається через образи зі східних релігійних практик, як на картині «Вождь Українського народу». По-новому осмислюється й факт того, що саме цей митець формував контрадискурс імперії. На картині «Афіша» відтворений символічний двобій О. Пушкіна як знакової постаті російської культури та Т. Шевченка.

Висновки. Отже, образ Т. Шевченка засвідчує

амбівалентний характер Революції гідності, що мала переважну більшість постколоніальних рис, але не позбулася антиколоніальних знаків та символів. Він неоднорідний, наповнений смислами, що ідеологічно відповідають різним періодам розвитку української ідентичності. Антиколоніальний аспект образу Т. Шевченка представлений культом пророка та революціонера, що реалізується переважно в традиційних зображеннях митця, у наданні провіденційного змісту його творчості та у використанні крилатого вислову з поеми «Кавказ». Не варто недооцінювати апеляцію до канону, оскільки саме в межах антиколоніального опору почала формуватися національна ідентичність українців. Проте Революція гідності зумовила появу великої кількості проектів і творів, що десакралізують постать Т. Шевченка, руйнують традиційне бачення його як пророка та революціонера, «селюка в шапці». Широта інтерпретацій ніяк не пов'язана з андеграундним блюзнірством над пам'яттю про митця. Т. Шевченко перетворився на архетип, який може актуалізовуватися в різних соціокультурних чи політичних умовах та мистецьких практиках. Факт апеляції до цього образу свідчить про те, що він є одним із конструктів національної свідомості українців. У такому вигляді руйнується антиколоніальна монологічність культури, недоторканність її сакруму й розширюється поле постколоніального осмислення. Експерименти з образом Т. Шевченка – це свідчення виходу з обмеженого негативним досвідом підкорення світогляду жертви та готовності дивитися на світ об'єктивно, без травматичних флешбеків і потреби самозахисту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альварт Єнні. «Постколоніальний синдром» і Тарас Шевченко як місце пам'яті // Схід/Захід: іст.-культ. зб.– Харків: «НТМТ», 2013. – Вип. 16-17. – С. 223-231.
2. Андрусяк І. Шевченкове «неоднаково мені» та Майдан» [Е. ресурс] / І. Андрусяк. – Режим доступу: http://www.galychyna.if.ua/articles/detail/shevchenkove-ne-odnakovo-meni-ta-ukrajinskii-maidan/
3. Борітеся – поборете! : поетика революції / [уклад. та авт. передм. О. М. Уліщенко ; фото: М. А. Чернов, Я. В. Казаков ; текст: Бойко В. С. та ін.]. – Харків, Віват, 2014. – 95 с.
4. Гундорова Т. Лузер іде на Євромайдан [Е. ресурс] / Тамара Гундарова. – Режим доступу: https://krytyka.com/ua/articles/luzer-ide-na-evromaydan
5. «Екстреміст» Тарас Шевченко на Євромайдані [Е. ресурс]. – Режим доступу: https://gurt.org.ua/news/recent/21375/
6. «Ікони революції» знищили [Е. ресурс]. – Режим доступу: https://blogs.pravda.com.ua/authors/otkovych/59abc22b097d4/
7. Мистецький Барбакан. Трикутник дев'яносто два. Антологія. – К.: Люта справа, 2015. – 320 с.
8. Павлишин М. Канон та іконостас. – Київ: «Час», 1997 – 445 с.
9. Плохій Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій. – Київ: Laurus, 2013. – 440 с.
10. Полежака А. Стіхи о жизні. – К.: Люта справа, 2016. – 160 с.
11. Полтавський художник зобразив Тараса Шевченка з автоматом в АТО [Е. ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/CULTURE/poltavskiy-hudozhnik-zobraziv-tarasa-shevchenka-z-avtomatom-v-ato-168406_.html/
12. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націєтворення. – Київ: Критика, 2000. – 305 с.
13. Рябчук М. Постколоніальний синдром. Спостереження. – Київ: «К. І. С.», 2011. – 240 с.
14. Семесюк І. Щоденник україножера. – Київ: Люта справа, 2014. – 192 с.
15. Україна молода. – 2014. – №7.
16. Український художник Андрій Єрмоленко зробив Шевченка модним брендом [Е. ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.net.ua/person/16414.html
17. Шкандрій М. В обіймах імперії : Російська і українська літератури новітньої доби. – Київ: Факт, 2004. – 496 с.
18. Юрчук О. У тіні імперії: Українська література у світлі постколоніальної теорії. – Київ: ВЦ «Академія», 2013. – 224 с.
19. Ilya Gerasimov. Ukraine 2014: The First Postcolonial Revolution: Introduction to the Forum. // Ab Imperio, issue 3, Kazan, 2014.
20. Giovanna Siedina. Taras Ševčenko su Jevromajdan // Studi Slavistici, XII, Firenze, 2015.

REFERENCES

1. Alvart Jenny. Postcolonial syndrome and Taras Shevchenko as a site of memory
// East / West: historical and cultural collected volume. Kharkiv: NTMT, 2013. - Issue 16-17.
2. Andrusiak I. Shevchenko's "it matters to me" and Maidan [E. source] / I. Andrusiak. – URL: http://www.galychyna.if.ua/articles/detail/shevchenkove-ne-odnakovo-meni-ta-ukrajinskii-maidan/
3. Struggle on – and be triumphant! : the poetics of revolution. – Harkiv, Vivat, 2014.
4. T. Hundorova A luzer goes to the Maidan [E. source] / Tamara Hundorova. – URL: https://krytyka.com/ua/articles/luzer-ide-na-evromaydan
5. Taras Shevchenko as an extremist on Euromaidan [E. source]. – URL: https://gurt.org.ua/news/recent/21375/
6. The Icons of Revolution has been destroyed [E. source]. – URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/otkovych/59abc22b097d4/
7. Artistic Barbacan. A triangle ninety-two. Anthology. Kyiv.: Luta sprava, 2015.
8. Marko Pavlyshyn. Canon and iconostasis. Kyiv: Chas, 1997.
9. Serhii Plokhy. The Cossack myth. History and nationhood in the age of empires. Kyiv: Laurus, 2013.
10. A. Polezhaka. Poems about life. K.: Luta sprava, 2016.
11. Poltava artist has portrayed Taras Shevchenko with submachine gun taking part in Anti-Terrorist Operation [E. source]. – URL: https://dt.ua/CULTURE/poltavskiy-hudozhnik-zobraziv-tarasa-shevchenka-z-avtomatom-v-ato-168406_.html/
12. M. Riabchuk. From Little Russia to Ukraine: paradoxes of late nation-building. Kyiv: Krytyka, 2000.
13. M. Riabchuk. Postcolonial syndrome. Observations. Kyiv: «K. I. S.», 2011.
14. I. Semesiyk. The diary of ukraine-eater. Kyiv: Luta sprava, 2014.
15. The Young Ukraine. – 2014. – №7.
16. Ukrainian artist Andriy Yermolenko has made from Taras Shevchenko fashion brand [E. source]. – URL: http://gazeta.net.ua/person/16414.html
17. M. Shkandrij. In the embrace of the empire: Russian and Ukrainian new age literature. Kyiv: Fact, 2014.
18. O. Yurchuk. In the shadow of the empire: Ukrainian literature in the light of post-colonial theory. Kyiv: PC Academia, 2013.a

The image of T.G. Shevchenko in the discourse of the Revolution of Dignity: anticolonial and postcolonial aspects

N. P. Kovtoniuk

Abstract. The article analyzes the anti-colonial and post-colonial aspects of Taras Shevchenko's image in the discourse of the Revolution of Dignity. The first aspect is represented by the cult of the prophet, revolutionary, and is connected with the formation of national identity of Ukrainians as a part of resistance to the empire. The second one describes numerous experiments with portraits of the artist, his creative work and opens the way to pluralism of views. Both aspects illustrate the hybrid nature of the Revolution of Dignity, which combined the post-colonial revolution with the anti-colonial resistance.

Keywords. *Taras Shevchenko, the Revolution of Dignity, colonial, anti-colonial, post-colonial.*